

Research Paper

Feasibility of Rural Tourism Capabilities in the Central Part of Kohgiluyeh (Case study: Western and Eastern Dehdasht Rurals)

Maryam Aferydouni: PhD student of agricultural development, Faculty of Agriculture, Yasouj University, Iran

Alireza Salehi *: Associate Professor, Department of Forest Science and Engineering, Yasouj University, Iran

Ayatollah Karami: Professor, Department of Rural Development Management, Yasouj University, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2024/11/25

Accepted: 2025/03/08

PP: 80-91

Use your device to scan
and read the article
online

Keywords: Feasibility
Study, Rural Tourism,
Kohgiluyeh, Kernel
Analysis

Abstract

The present study aims to evaluate the potential for rural tourism development in the rural districts of the central part of Kohgiluyeh County, located in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. By identifying and classifying various aspects of rural tourism development, the study seeks to group the villages with tourism potential and represent their spatial distribution through classified maps. Because these capacities are not distributed uniformly in all villages of the county, it is necessary to identify and group villages that are susceptible to tourism development based on different aspects of this type of tourism. Using library research methods, expert opinions from university scholars and tourism specialists in the province and Kohgiluyeh County in relation to determining the criteria and sub-criteria of rural tourism, and also conducting field surveys with the support of available regional maps, four main criteria and 46 sub-criteria were identified. These include the natural criterion with 13 sub-criteria, the agricultural criterion with 9 sub-criteria, the historical, religious and socio-cultural criterion with 14 sub-criteria, and the welfare service criterion with 10 sub-criteria. Data on the presence or absence of these sub-criteria for each village were collected by consulting the Department of Tourism and Cultural Heritage in Dehdasht or the relevant village authorities. The algebraic sum of the sub-criteria values for each main criterion was recorded as the numerical value of that criterion for each village. Using the kernel density spatial analysis method in a GIS environment, the distribution and density of villages were classified into three groups-weak, moderate, and relatively well-off -based on their access to these criteria. The resulting maps indicate that the distribution of tourism attractions in the study area is uneven across the selected criteria. Among the 75 studied villages, most fall within the "moderate" category in terms of facilities. The "better" villages in terms of natural and agricultural criteria are concentrated in the northeast of the region. However, the distribution of historical and service-related criteria shows more variation across the villages of the study area. Of course, the better-off villages also do not have suitable tourism conditions. Because, deficiencies are still observed in some of their sub-criteria.

Citation: Aferydouni, M., Salehi, A., & Karami, A. (2025). Feasibility of Rural Tourism Capabilities in the Central Part of Kohgiluyeh (Case study: Western and Eastern Dehdasht Rurals). *Journal of Regional Planning*, 15(58), 80-91. <https://doi.org/10.82597/jzpm.2025.1191453>

* **Corresponding author:** Alireza Salehi, **Email:** asalehi@yu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Tourism is recognized as one of the largest and fastest growing industries in the world. This industry not only serves as a significant source of income for countries, but also acts as a bridge between cultures and nations. In recent years, tourism has become one of the main pillars of the global economy and has profound effects on the economic, social and cultural development of various societies. Tourism plays a pivotal role in fostering the economic development of a country. As a significant source of income, it can substantially contribute to the nation's GDP. Tourism encompasses a variety of forms, including military, rural, health, sports, religious, archaeological, nature-based, and global tourism. Within rural tourism, traditional agriculture alone has often been insufficient to meet the diverse demands of consumers. Consequently, rural tourism has emerged as a mechanism to revitalize socio-economic development, enhance declining rural productivity, and offer tourists the experience of rural landscapes. Rural tourism leverages natural resources and modern economic developments in rural areas to create a unique form of tourism. It holds great potential for boosting local income and generating employment opportunities for communities, while also attracting visitors with its distinctive appeal. In many countries, rural tourism has significantly contributed to local, national, and even global economic and social development. However, in Iran, this potential remains underutilized. To effectively harness this capability, it is essential to prioritize the development of rural areas with high tourism potential and establish strategic plans aligned with sustainable development goals. Ultimately, identifying tourism potential is a crucial step towards sustainable development, heritage preservation, and increased economic and social well-being. Without this identification, investments will be pointless and may lead to undesirable outcomes and irreparable losses.

Methodology

This research adopts a combination of descriptive and analytical methods and is applied in nature. The objective is to identify the types of rural tourism attractions, their

characteristics, and sub-criteria to determine the most suitable areas for rural tourism development within the studied regions. Data collection methods include both documentary research and fieldwork. Spatial pattern analysis was conducted using ArcGIS version 10.7 software, employing the interpolation method with the polynomial kernel density estimation model of the fifth degree (bounded). In addition, field surveys were conducted with the help of available maps of the region, including tourism, water resources, topography, and land use maps, to identify appropriate criteria and sub-criteria in line with the study objectives. Finally, four main criteria and 46 sub-criteria were selected and used as described. The present study aims to assess the feasibility of rural tourism development capabilities in the western and eastern suburban villages of the central part of Kohgiluyeh County, in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. It aims to identify and classify appropriate and effective criteria, sub-criteria, and indicators for rural tourism development in this region, group villages susceptible to tourism development in relation to each of the introduced criteria and sub-criteria, and classify their spatial distribution in the form of maps.

Results and Discussion

The study, utilizing geo-statistical and graphical models, reveals that the distribution of tourist attractions in the study area is uneven when evaluated against four primary criteria: natural, agricultural, historical-cultural-social, and welfare services. Most tourist attractions are concentrated in the eastern Dehdasht district. However, the findings also indicate that the studied rural areas lack adequate tourism facilities, such as accommodations, entertainment venues, markets, and other essential services. For instance, in terms of accommodation, these rural areas do not provide suitable lodging options for tourists, which limits their potential as tourist destinations. This highlights the need for investment in and enhancement of tourism infrastructure. The zoning map, which categorizes the tourism potential of the studied rural areas into three levels poor, medium, and rich serves as a guide for investors and planners to identify optimal locations for development. Given the ongoing decline in rural populations, diversifying the rural economy, fostering

economic prosperity in local communities, and promoting sustainable rural development are crucial objectives. Strengthening local identity through these efforts further enhances their significance.

Conclusion

The research findings indicate that the study area is relatively suitable for rural tourism development, with the majority of tourist attractions situated in the eastern Dehdasht district, specifically in Toulia, Zargham Abad, Tang Sepo, Kalaye Alia, and Korsai Pirzal. In addition to natural sub-criteria, these villages

have high capabilities in agricultural and historical-cultural sub-criteria and are considered a good option for investment. However, these areas currently lack adequate tourism facilities, necessitating focused attention and improvement. To address this, the research offers several recommendations, including empowering local communities, enhancing infrastructure, fostering economic development, and preserving local culture and traditions. These measures aim to create a sustainable framework for rural tourism development while promoting economic prosperity and cultural preservation.

مقاله پژوهشی

امکان‌سنجی قابلیت‌های گردشگری روستایی در بخش مرکزی شهرستان کهگیلویه
(مطالعه موردی: دهستان‌های دهدشت غربی و شرقی)

مریم آفریدونی: دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه یاسوج، ایران

علیرضا صالحی*: دانشیار گروه علوم و مهندسی جنگل، دانشگاه یاسوج، ایران

آیت اله کرمی: استاد گروه مدیریت توسعه روستایی، دانشگاه یاسوج، ایران

چکیده

تحقیق حاضر با هدف ارزیابی قابلیت‌های توسعه گردشگری روستایی در دهستان‌های بخش مرکزی شهرستان کهگیلویه در استان کهگیلویه و بویر احمد در نظر دارد با شناسایی و طبقه‌بندی جنبه‌های مختلف توسعه گردشگری روستایی، روستاهای مستعد توسعه گردشگری را گروه‌بندی کرده و پراکنش مکانی آن‌ها را در قالب نقشه‌هایی طبقه‌بندی نماید. زیرا این ظرفیت‌ها به صورت یکنواخت در تمامی روستاهای شهرستان توزیع نشده‌اند و نیازمند شناسایی و گروه‌بندی روستاهای مستعد توسعه گردشگری بر اساس جنبه‌های مختلف این نوع گردشگری است. با استفاده از روش‌های بررسی کتابخانه‌ای، استفاده از نظرات کارشناسان و متخصصین دانشگاهی و بخش گردشگری استان و شهرستان کهگیلویه در رابطه با تعیین معیارهای گردشگری روستایی و همچنین انجام بررسی‌های میدانی با کمک نقشه‌های در دسترس از منطقه چهار معیار اصلی و ۴۶ زیر معیار، شامل معیار طبیعی با ۱۳ زیر معیار، معیار کشاورزی با ۹ زیر معیار، معیار تاریخی، مذهبی و فرهنگی-اجتماعی با ۱۴ زیر معیار و معیار خدماتی رفاهی با ۱۰ زیر معیار مشخص شدند. با مراجعه به اداره گردشگری و میراث فرهنگی شهرستان دهدشت و مسئولین ذیربط هر روستا "وجود" یا "عدم وجود" هر یک از این زیر معیارها ثبت گردید. جمع جبری مجموع زیرمعیارها برای هر یک از معیارهای اصلی به عنوان ارزش عددی آن معیار برای هر روستا ثبت گردید. با استفاده از روش تحلیل مکانی کرنل در محیط GIS پراکنش و تراکم روستاها بر اساس میزان برخورداری از این معیارها در سه گروه ضعیف، متوسط و نسبتاً برخوردار طبقه‌بندی شدند. نقشه‌ها نشان می‌دهند که توزیع جاذبه‌های گردشگری در منطقه مورد مطالعه بر اساس معیارهای مورد استفاده متعادل نمی‌باشد. از بین ۷۵ روستای مطالعه شده بیشتر آن‌ها در سطح متوسط امکانات قرار دارند. روستاهای "برخوردارتر" از نظر معیارهای طبیعی و کشاورزی بیشتر در شمال شرق منطقه تمرکز دارند. از نظر معیارهای تاریخی و خدماتی - رفاهی پراکندگی بیشتری بین روستاهای منطقه مورد مطالعه مشاهده می‌شود. البته، روستاهای برخوردارتر نیز از شرایط مناسب گردشگری برخوردار نمی‌باشند. زیرا، هنوز کمبودهایی در بعضی از زیر معیارهای آن‌ها مشاهده می‌شود.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۵

شماره صفحات: ۸۰-۹۱

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

امکان‌سنجی، گردشگری روستایی، کهگیلویه، تحلیل کرنل

استناد: آفریدونی، مریم؛ صالحی، علیرضا و کرمی، آیت‌اله (۱۴۰۴). امکان‌سنجی قابلیت‌های گردشگری روستایی در بخش مرکزی

شهرستان کهگیلویه (مطالعه موردی: دهستان‌های دهدشت غربی و شرقی)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۵(۵۸)، ۸۰-۹۱.

<https://doi.org/10.82597/jzpm.2025.1191453>

مقدمه

گردشگری یکی از بزرگترین بخش‌های اقتصاد جهان است و نقش مهمی در اقتصاد ملی بسیاری از کشورها، اشتغال و رفاه جمعیت آن‌ها ایفا می‌کند (Mamarasulovna & Tohirovich., 2021:1)، بنابراین می‌تواند سهم قابل توجهی در تولید ناخالص داخلی کشور داشته باشد (Asadpourian et al., 2018:486; Jahangir et al., 2020:226). در چند دهه اخیر رشد روزافزون جمعیت پیامدهای اجتماعی، فضایی و اکولوژیکی قابل توجهی بر جای گذاشت که به فعالیت‌های مرتبط با تولید آسیب زد و موجب رشد بیکاری گردید. در این میان گردشگری به عنوان یکی از راه حل‌های کاهش بیکاری و بازسازی مناطق شناخته شد (Tomic et al., 2024:90). همچنین در مقوله کشاورزی سنتی به تنهایی نتوانسته است خواسته‌های متنوع مصرف‌کنندگان را برطرف کند. بنابراین، گردشگری روستایی بر اساس منابع طبیعی روستایی و اقتصاد مدرن توسعه یافته است (Zhang et al., 2023:3845) و به عنوان وسیله‌ای برای بازسازی توسعه اجتماعی-اقتصادی و احیای کاهش بهره‌وری روستایی توصیف شده است (Rosalina et al., 2021:134) که در آن می‌توان بر افزایش درآمد و ایجاد اشتغال برای جوامع محلی حساب کرد (Suryani et al., 2023:3). در بسیاری از کشورها منابع و ظرفیت‌های گردشگری در نواحی روستایی کمک زیادی به توسعه اقتصادی و اجتماعی در سطح محلی، ملی و حتی جهانی داشته است. اما در ایران از این توانایی به نحو مطلوبی بهره‌برداری نشده است. به منظور برنامه‌ریزی مناسب جهت توسعه گردشگری روستایی لازم است اولویت توسعه روستاهای دارای جاذبه‌های گردشگری در مناطق مختلف تعیین شود (Gholizadeh and Kalashmi, 2019:300) و برنامه‌ریزی راهبردی مناسبی در راستای اهداف توسعه پایدار برای آن پیش‌بینی شود (Shang et al., 2020:368). در همین رابطه لازم است برای رفع چالش‌های توسعه روستایی و ایجاد برخورداری روستائیان از شرایط مطلوب زندگی، استفاده از کارآفرینی در بوم‌گردی و گردشگری روستایی در نقش مکمل فعالیت‌های کشاورزی در روستاهای هدف گردشگری مورد توجه قرار گیرد (Asgari et al., 2018; Jamini et al, 2024).

تحقیق حاضر با هدف امکان‌سنجی قابلیت‌های توسعه گردشگری روستایی در دهستان‌های حومه غربی و شرقی بخش مرکزی شهرستان کهگیلویه، در استان کهگیلویه و بویر احمد در نظر دارد با شناسایی و طبقه‌بندی معیارها، زیرمعیارها و شاخص‌های مناسب و تاثیر گذار جهت توسعه گردشگری روستایی در این منطقه، روستاهای مستعد توسعه گردشگری را در ارتباط با هر یک از معیارها و زیر معیارهای معرفی شده گروه‌بندی کرده و پراکنش مکانی آن‌ها را در قالب نقشه‌هایی طبقه‌بندی نماید. تحقیق حاضر با این فرضیه که عوامل موثر در تصمیم‌گیری برای توسعه گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه را می‌توان به معیارهای اصلی شامل طبیعی، کشاورزی، تاریخی، مذهبی، فرهنگی-اجتماعی و خدماتی _ رفاهی تقسیم نمود، بر آن است که به پرسش‌های زیر پاسخ دهد؛ ۱. معیارها و زیرمعیارهای مناسب برای توسعه گردشگری روستایی در دهستان‌های حومه غربی و شرقی بخش مرکزی شهرستان کهگیلویه کدامند؟ ۲. بر اساس هر یک از معیارهای اصلی، روستاهای مستعد توسعه گردشگری در منطقه چگونه پراکنده شده‌اند؟ نتیجه این بررسی برنامه‌ریزان، مدیران و سرمایه‌گذاران بخش گردشگری روستایی را در رسیدن به اهداف توسعه گردشگری روستایی راهنمایی نموده تا با توجه به قابلیت و استعداد ذاتی هر ناحیه، اقدامات لازم در زمینه رونق گردشگری روستایی در آن انجام پذیرد و از اتلاف بودجه و سرمایه در مناطق کم استعدادتر جلوگیری به عمل آید. این موضوع می‌تواند با تمرکز سرمایه‌گذاری در مناطق مستعد برای هر فعالیت گردشگری متناسب با منطقه فرصت‌های مناسبی را برای توسعه پایدار در مناطق روستایی دورافتاده این شهرستان فراهم نماید. توسعه گردشگری روستایی به جمعیت ساکن در نواحی روستایی منبسط می‌شود. به این معنی که تا به فعالیت‌های اقتصادی- اجتماعی خود تنوع بخشیده و با افزایش درآمد از فعالیت‌های گردشگری روستایی، انگیزه آن‌ها برای ماندگاری در این نواحی افزایش یابد.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

گردشگری روستایی نوعی از فعالیت‌های گردشگری است که عموماً به فعالیت‌های مبتنی بر طبیعت، کشاورزی، فرهنگ روستایی و گشت‌وگذار مرتبط است (Alim et al., 2023:1)، از این رو توسعه آن مبتنی بر اصول توسعه پایدار، مستلزم شناخت دقیق از قابلیت‌ها و توان بالقوه مناطق روستایی برای برنامه‌ریزی در راستای توسعه پایدار می‌باشد. از طرفی گردشگری روستا با اثرات بالقوه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی خود به شدت به ویژگی‌های محلی یک منطقه وابسته است (Ivona, 2021:2). امکان‌سنجی برای انجام یک فعالیت گردشگری در راستای اصول توسعه پایدار را می‌توان به عنوان یک تحقیق مقدماتی در نظر گرفت که لازم است قبل از انجام یک کارآزمایی قطعی بزرگ‌تر انجام پذیرد (Eldridge et al., 2016:8). امکان سنجی به عنوان یک محدودیت مستقیم بر نظریه اخلاقی و سیاسی تعریف می‌شود. به این معنی که هر ایده‌ای که امکان‌پذیر نباشد، به سادگی از نظریه کنار گذاشته می‌شود. به عبارت دیگر، امکان‌سنجی تعیین می‌کند که چه چیزی در حوزه اخلاق و سیاست قابل تصور و اجرا است (Guillery., 2021:491).

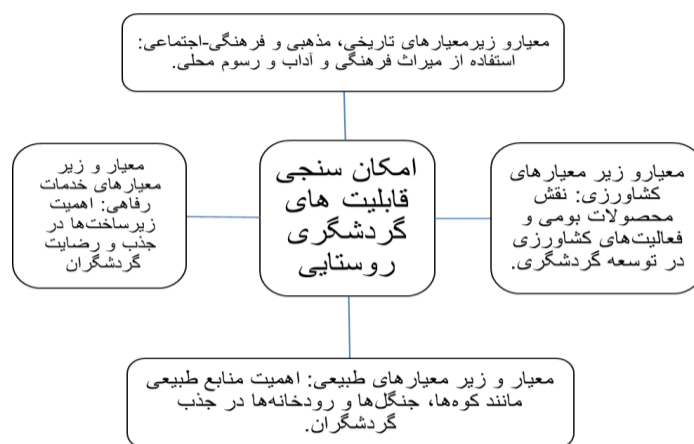
در خصوص امکان‌سنجی توسعه گردشگری روستایی، مطالعات متعددی در سطح کشور انجام شده است؛ به عنوان مثال مطیعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان امکان‌سنجی توسعه گردشگری از دیدگاه گردشگران بخش تخت سلیمان شهرستان تکاب به منظور پی‌بردن به رابطه بین امکانات موجود منطقه و توسعه گردشگری، عوامل تاریخی مانند ثبت تخت سلیمان در فهرست آثار ملی را به عنوان مهم‌ترین مزیت منطقه پیشنهاد داده است. با این حال، در این مطالعه به نقش سایر جاذبه‌ها و امکانات و خدمات رفاهی در توسعه گردشگری در این منطقه توجه کافی نشده است. شریفی و همکاران (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای با عنوان توزیع مکانی قابلیت‌های گردشگری به منظور برنامه‌ریزی گردشگری در شهرستان بروجرد از مدل SWOT در سه سطح روستایی، شهری و طبیعی استفاده شد که بر اساس آن شهرستان بروجرد از نظر جاذبه‌های طبیعی دارای قابلیت‌های بیشتری نسبت به جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی معرفی شد. خدیور و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با هدف شناسایی معیارهای موثر در مکان‌گزینی اقامتگاه‌های گردشگری در دهستان گل‌مکان شهرستان چناران از اولویت‌بندی تأثیر معیارهای دسترسی، فاصله از سکونتگاه و معیارهای طبیعی شامل اقلیم، سیل، خاک، پوشش گیاهی، خطر زلزله، شیب و توپوگرافی استفاده شد. خطیب و فخیم‌زاده (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای با عنوان امکان‌سنجی گردشگری کشاورزی در استان خراسان جنوبی با استفاده از مدل تحلیل سلسله‌مراتبی، پهنه‌های دارای قابلیت گردشگری کشاورزی را دارای زیر معیارهایی از جمله سطح زیر کشت زعفران، گلخانه، موزه، نشریات محلی، وجود عشایر، فاصله از مراکز پشتیبانی، اقامتی و آموزش عالی، وجود امنیت، مهمان‌نوازی و فرهنگ جامعه میزبان معرفی کردند. رضوانی و مرادی (۱۳۹۱) در پژوهش خود با هدف بررسی امکانات و تنگناهای توسعه گردشگری در روستاهای حاشیه کویر میقان، از شاخص‌های حمل و نقل، زیرساخت‌ها و خدمات، فروش و مشارکت به عنوان عناصر تشکیل دهنده عرضه گردشگری استفاده کردند با این حال، علی‌رغم شناسایی شاخص‌های مهمی چون حمل و نقل و زیرساخت، در این مطالعه تحلیل عمیق‌تری از چالش‌های واقعی توسعه گردشگری در روستاهای حاشیه کویر میقان انجام نشده است. چنان‌که، توجه به نظرات محلی و تجربیات گردشگران می‌توانست به غنای نتایج کمک کرده و ابعاد اجتماعی و فرهنگی موضوع را بهتر مورد بررسی قرار دهد. سالاری‌پور و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای در محدوده تالاب انزلی ظرفیت‌های توسعه کسب و کارهای روستایی از طریق گردشگری کشاورزی را بررسی کردند که در آن، ظرفیت‌هایی از جمله برگزاری جشنواره و فروش غذاهای محلی، قرارگیری در نزدیکی تالاب، وجود مناظر طبیعی بکر و جذاب، ماهیگیری، صنایع‌دستی، وجود مکان‌های بالقوه برای اسکان گردشگران، فراهم کردن شرایط به منظور آموزش روش‌های گوناگون شکار و بهره‌بردن از زیبایی‌های طبیعی در مسیر به عنوان ظرفیت‌های روستایی برای توسعه گردشگری در منطقه معرفی شدند، در این پژوهش معرفی جنبه‌های آموزشی در گردشگری روستایی قابل توجه می‌باشد. آری و سجادی (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای با عنوان امکان‌سنجی گردشگری روستایی از دیدگاه گردشگران، جاذبه‌های طبیعی و انسانی شامل رودخانه‌ها، آبشار، ارتفاعات، غذاهای محلی، بازار هفتگی، فرهنگ و آداب و رسوم، اماکن مذهبی و امامزاده‌ها، بناهای تاریخی، اماکن باستانی، نزدیکی به جاده، وجود سدهای خاکی، وجود ویلاهای اجاره‌ای، روستاهای قدیمی و صنایع دستی را به عنوان جاذبه‌ها و امکانات توسعه گردشگری در دهستان شرق و غرب شیرگاه سوادکوه معرفی کردند.

در پژوهشی فاضل‌نیا و همکاران (۱۳۹۳) دریافتند استفاده از مدل تخمین تراکم کرنل ابزاری مناسب جهت بررسی، تعیین نحوه پراکنش سطح توسعه یافتگی روستاها با استفاده از معیارها و زیرمعیارهای مختلف است. جهت ارزیابی و تعیین سطح توسعه‌یافتگی روستاهای شهرستان تنکابن با استفاده از چهار معیار اقتصادی-کالبدی، اقتصادی-اجتماعی، بهداشتی-درمانی فرهنگی و آموزشی-کشاورزی از تخمین تراکم کرنل استفاده شد و مشخص شد که تراکم توسعه در روستاهای شمال‌غربی این شهرستان بیشتر است. همچنین فاضل‌نیا و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای دیگر با استفاده از ۳۷ معیار و استفاده از مدل تخمین تراکم کرنل سطح توسعه یافتگی روستاهای شهرستان روانسر را بررسی کردند. مومنی و مصطفوی (۱۳۹۸) نیز در پژوهشی با هدف تحلیل فضایی الگوی برنامه‌ریزی توسعه کالبدی در شهرهای استان مرکزی از روش تخمین تراکم کرنل استفاده کرده و مشخص نمودند که الگوی توسعه در سطح استان به صورت خوشه‌ای است و این پدیده منجر به قطبی شدن شهرهای پرجمعیت و افزایش نابرابری‌های منطقه‌ای در استان می‌شود.

مظفری و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای با عنوان قابلیت‌سنجی جاذبه‌های گردشگری در نواحی روستایی شهرستان نیشابور از معیارهایی از جمله وجود رودخانه، چشمه، قلعه‌ها، صخره‌های کوهنوردی، غار، مناطق بیابانی، آبشار، گونه‌های گیاهی منحصربه‌فرد، حیات وحش و سد به عنوان معیارهای طبیعی در گردشگری روستایی استفاده شد؛ همچنین، از جاذبه‌هایی شامل موزه، جشنواره‌های خاص، آداب و رسوم خاص رقص‌ها و بازی‌ها، صنایع دستی، امامزاده، ورزش‌های بومی محلی و آرامگاه مشاهیر و عرفا به عنوان جاذبه‌های فرهنگی منطقه استفاده شد و نیز از جاذبه‌هایی شامل وجود مسجد تاریخی، بافت قدیمی روستا، سردابه و قبرستان قدیمی، کاروانسرا، تپه باستانی و تاریخی، پل قدیمی، قلعه، حوض انبار و حمام تاریخی به عنوان جاذبه‌های تاریخی استفاده شدند. عینالی و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی موجود در روستاهای هدف گردشگری در شهرستان ابهر نسبت به سایر اشکال سرمایه، نقش تعیین‌کننده‌تری را در توسعه گردشگری در این منطقه داشته و بیشترین تأثیر را در توسعه گردشگری آن ایفا کرده‌اند. امیری و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان

شناسایی عوامل موثر بر بازاریابی گردشگری و ارائه مدل مناسب اکوتوریسم و گردشگری روستایی در استان هرمزگان عوامل رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای رتبه اول تا سوم را کسب کردند. عسکری‌زاد^۱ و همکاران (۲۰۲۴) جهت شناسایی عوامل موثر بر الگوی توسعه گردشگری روستایی شهرستان ماسال به این نتیجه دست یافتند که جاذبه‌های طبیعی نسبت به دیگر عوامل تاثیر مستقیم و مهم‌تری را در الگوی گردشگری روستایی این شهرستان دارند. زلاقی و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه ای به منظور امکان‌سنجی توسعه گردشگری روستایی در شهرستان الیگودرز دریافتند که مهم‌ترین جاذبه‌ها و قابلیت‌های گردشگری را می‌توان در چهار دسته اصلی فرهنگی و مذهبی، استفاده از محصولات ارگانیک، امکانات و خدمات رفاهی و طبیعی تقسیم‌بندی نمود.

با توجه به بررسی رویکردها و نتایج حاصل از مطالعات انجام شده در ارتباط با توسعه گردشگری روستایی و جمع‌بندی آن‌ها، در پژوهش حاضر جهت ارزیابی و امکان‌سنجی قابلیت‌های گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه، استفاده از چهار معیار اصلی "طبیعی"، "کشاورزی"، "تاریخی، مذهبی، فرهنگی و اجتماعی" و "خدماتی-رفاهی" همراه با اهمیت آن‌ها پیشنهاد می‌گردد که در قالب چارچوب مفهومی شکل ۱ ارائه شده‌اند.

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش - منبع: نگارندگان

مواد و روش تحقیق

جهت شناسایی و تعیین معیارها و زیر معیارهای قابل استفاده جهت امکان‌سنجی قابلیت‌های گردشگری روستایی در بخش مرکزی شهرستان کهگیلویه در قدم اول از روش بررسی کتابخانه‌ای منابع علمی مختلف استفاده شد. همچنین، در مراحل بعدی از نظرات کارشناسان و متخصصین دانشگاهی و بخش گردشگری استان و شهرستان کهگیلویه استفاده گردید. بعلاوه با بررسی‌های میدانی با کمک نقشه‌های در دسترس از منطقه، از جمله نقشه‌های گردشگری، منابع آب، توپوگرافی و پوشش - کاربری اراضی به شناسایی معیارها و زیر معیارهای مناسب در راستای اهداف مطالعه پرداخته شد. در نهایت چهار معیار اصلی و ۴۶ زیر معیار به شرح جدول ۱ انتخاب و مورد استفاده قرار گرفتند. در جدول ۱ معیار طبیعی با ۱۳ زیر معیار، معیار کشاورزی با ۹ زیر معیار، معیار تاریخی، مذهبی و فرهنگی-اجتماعی با ۱۴ زیر معیار و معیار خدماتی رفاهی با ۱۰ زیر معیار ارائه شده‌اند.

جدول ۱. معیارهای تاثیرگذار در شناسایی پهنه‌های دارای پتانسیل گردشگری روستایی

معیار	زیرمعیار
طبیعی (Sharafi et al., 2012 Kadivar et al., 2017; Ari and Sajidi, 2022;)	کوه با امکانات انسان ساز(پناهگاه و امکانات کوهنوردی)، کوه بدون امکانات تفریحی و تفرجی، سد و دریاچه، انواع جنگلکاری و پارک جنگلی، رودخانه، تالاب، مرتع و بوته‌زار، گونه گیاهی منحصر به فرد، چشمه، نزدیکی به چشم اندازهای برفی، دره طبیعی و زیبا، آبشار
کشاورزی (Khatibi and Fakhimzadeh, 2012)	فروش و ارائه محصولات کشاورزی و صیفی جات، محصولات باغی، گلخانه، فروش و ارائه محصولات دامی، نهالستان و فروش نهال، مکان پرورش دام و طیور قابل بازدید (پرورش بوقلمون، مرغ محلی و از این قبیل)، صنایع تبدیلی و تکمیلی قابل بازدید، فروش و ارائه گیاهان دارویی، صنعتی و خوراکی

¹ Askarizad

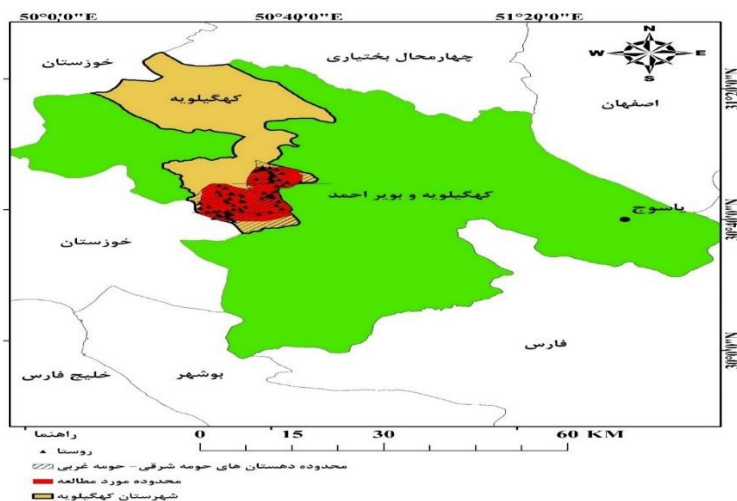
معیار	زیرمعیار
تاریخی، مذهبی، فرهنگی-اجتماعی (Sharafi et al., 2012; Fazelnia et al., 2015; Askarizad Masouleh et al., 2024)	مدرسه، برگزاری جشنواره خاص، صنایع دستی، ورزش بومی، کشاورزی سنتی (گاواهن و خیش)، قبرستان قدیمی، تپه باستانی، کاروانسرا قدیمی، پل قدیمی، مسجد قدیمی، بافت قدیمی روستا، مغازه‌ی و قهوه‌خانه سنتی، وجود فرهنگ کوچ و عشایری، امامزاده
خدماتی-رفاهی (Rizvani and Moradi, 2012; Salaripour et al., 2022)	محل اقامت شبانه، جاده دسترسی، وجود پایگاه اورژانس، درمانگاه و خانه بهداشت، وجود پاسگاه انتظامی و پایگاه بسیج، رستوران و غذای آماده، فروشگاه بزرگ، مغازه کوچک و دکه فروش، وضوخانه، پایگاه هلال احمر

جهت جمع‌آوری اطلاعات مربوط به "وجود" یا "عدم وجود" هر یک از زیرمعیارهای ذکر شده در جدول ۱ در هر یک از روستاهای منطقه مورد مطالعه در دو بخش حومه شرقی و غربی بخش مرکزی شهرستان دهدشت، نقشه‌ای از منطقه با مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰ بر پایه نقشه موجود سازمان نقشه‌برداری کشور در محیط GIS تهیه گردید. در این نقشه علاوه بر نام و موقعیت روستاها، وجود منابع آبی، جاده‌ها و مسیرهای ارتباطی و بعضی از مشخصات جغرافیایی از جمله پوشش- کاربری اراضی و محدوده زمین‌های کشاورزی منطقه مشخص شده‌اند. با توجه به نقشه موجود، فهرستی جدولی از نام همه روستاهای موجود در منطقه تهیه گردید که هر یک از زیرمعیارهای ذکر شده در جدول ۱ سر ستون‌های این جدول را تشکیل می‌دادند. جهت جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز با مراجعه به اداره گردشگری و میراث فرهنگی شهرستان دهدشت و از طریق کارشناسان مربوطه در حد امکان وجود یا عدم وجود هر یک از زیرمعیارهای یاد شده برای هر یک از روستاها ثبت گردید. در صورت عدم آگاهی در مورد هر یک از زیرمعیارهای یاد شده، با مراجعه به بخش‌داری مرکزی اطلاعات تکمیلی دریافت گردید و در صورت لزوم با برقراری تماس تلفنی با مسئول دهیاری بعضی از روستاها و در مواردی با برقراری ارتباط با یکی از اعضای شورای اسلامی روستا، اطلاعات خواسته شده جمع‌آوری و در فرم مربوطه ثبت گردید. با وارد کردن اطلاعات کسب شده برای هر یک از زیرمعیارهای هر روستا به صورت الگوی رقم‌های دودویی (بیناری) در صفحه گسترده اکسل، عدد یک برای "وجود" زیر معیار یاد شده در روستا و عدد صفر برای "عدم وجود" آن زیر معیار مورد استفاده قرار گرفت و جمع جبری مجموع زیرمعیارها برای هر یک از معیارهای طبیعی، کشاورزی، تاریخی- مذهبی و فرهنگی-اجتماعی، و خدماتی رفاهی در هر روستا به عنوان ارزش عددی هر معیار اصلی در هر عارضه نقطه‌ای (روستا) در نقشه وکتوری منطقه ثبت گردید. در تحقیق حاضر برای گروه‌بندی مکانی روستاهای دارای امکانات گردشگری هم‌تراز در هر یک از معیارهای اصلی، و ارائه نقشه‌ای از آن‌ها از روش درون‌یابی با کرنل چندجمله‌ای محدود شده (کران‌دار)^۱ در محیط جی آی اس^۲ استفاده شد. نتیجه این تحلیل، ارائه نقشه‌های تفکیک روستاها در سه طبقه ضعیف، متوسط و نسبتاً برخوردار برای هر یک از معیارهای اصلی ذکر شده در جدول ۱ است. ملاک تقسیم‌بندی معیارها در سه طبقه نیز استفاده از روش تقسیم‌بندی شکست طبیعی^۳ به صورت پیش فرض در نرم افزار است. جهت تحلیل چگونگی توزیع هر یک از زیرمعیارها در چهار معیار اصلی در روستاهای مورد مطالعه از روش نمایش نمودار میله‌ای^۴ در صفحه گسترده اکسل استفاده گردید. همچنین از آمار توصیفی جهت بیان مشخصات معیارهای اصلی و زیر معیارهای آن‌ها برای هر گروه از روستاها در هر یک از طبقات حاصل از تحلیل کرنل استفاده گردید.

محدوده مورد مطالعه

شهرستان کهگیلویه از شمال با شهرستان لرستان، از شمال شرقی با شهرستان مارگون، از شمال غربی با شهرستان‌های دزپارت و باغملک استان خوزستان، از غرب با شهرستان‌های لنده و بهمنی، از شرق با شهرستان بویراحمد، از جنوب شرقی با شهرستان چرام، از جنوب با شهرستان گچساران و از جنوب غربی با شهرستان بهبهان استان خوزستان همسایه است مرکز این شهرستان شهر دهدشت در محدوده جغرافیایی ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه و ۲۹ ثانیه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۴۷ دقیقه و ۴۲ ثانیه عرض شمالی در متوسط ارتفاعی ۸۰۰ متر از سطح دریا قرار گرفته است. بخش مرکزی این شهرستان با مرکزیت دهدشت سه دهستان دهدشت شرقی با مرکزیت ضرغام آباد، دهدشت غربی با مرکزیت سرمور و دشمن‌زیاری با مرکزیت قلعه دختر را در بر می‌گیرد. مطالعه حاضر در روستاهای دو دهستان دهدشت شرقی و غربی انجام پذیرفته است. بر اساس آمار در دسترس از سرشماری سراسری سال ۹۵، جمعیت دو دهستان دهدشت شرقی و غربی به ترتیب ۱۲۲۲۷ و ۸۸۲۶ نفر ثبت شده است (Statistical Center of Iran, 2021). این دو دهستان در مجموع

دارای ۷۷ روستا و آبادی دارای سکنه می باشند. محدوده دهستان دهدشت شرقی و دهدشت غربی علاوه بر جاذبه های طبیعی و کشاورزی دارای آثار فرهنگی و تاریخی نیز می باشند. شهرستان دهدشت دارای ماهیت اقلیم نیمه خشک و نیمه معتدل مرکزی با میانگین دمای ۲۱ درجه سانتیگراد هست. میانگین میزان بارندگی این ناحیه، ۱۱۳ میلیمتر در سال است (Salehi et al., 2017). برای سفر به شهر دهدشت بهترین زمان در سال ماه های فروردین، آبان و اسفند پیشنهاد می گردد. شکل ۲ موقعیت مکانی محدوده دهستان های دهدشت شرقی و غربی را در شهرستان کهگیلویه و استان کهگیلویه و بویر احمد نمایش می دهد.

شکل ۲- موقعیت منطقه مورد مطالعه در استان کهگیلویه و بویر احمد، شهرستان کهگیلویه و نسبت به استان های همجوار- منبع: نگارنده

بحث و یافته های تحقیق

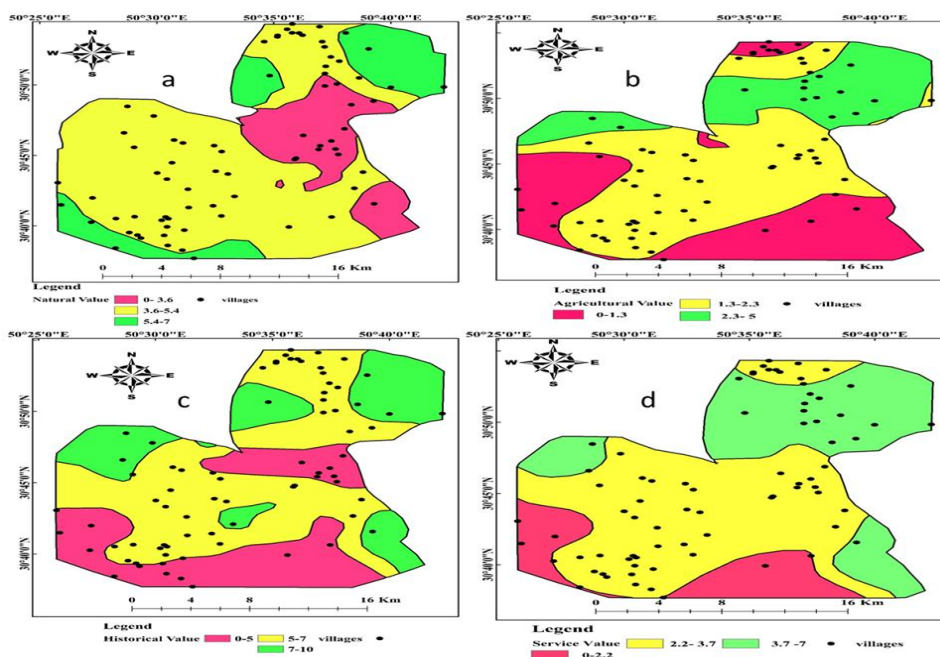
با توجه به جدول ۲ اکثر روستاهای منطقه از نظر معیارهای طبیعی، کشاورزی، تاریخی و خدماتی-رفاهی در سطح متوسط قرار دارند، به ویژه در معیارهای طبیعی و خدماتی-رفاهی (۶۹/۳۳٪). همچنین معیار خدماتی-رفاهی کمترین تعداد روستای ضعیف (۹/۳۳٪) و بیشترین تعداد روستای نسبتاً برخوردار (۲۲/۶۷٪) را دارد، که نشان دهنده پتانسیل بالای این منطقه برای بهبود سریع است. در مقابل، معیار تاریخی بیشترین درصد روستای ضعیف (۲۶/۶۷٪) را به خود اختصاص داده است که نیازمند توجه و سرمایه گذاری ویژه برای شناسایی و تقویت ظرفیت های تاریخی منطقه است. همچنین، ظرفیت های کشاورزی منطقه با وجود تعداد روستاهای نسبتاً برخوردار (۱۷/۳۳٪) نیاز به تقویت زیرساخت ها و فناوری دارد. برای توسعه پایدار، تمرکز بر ارتقای خدمات رفاهی، تقویت زیرساخت های کشاورزی و شناسایی ظرفیت های طبیعی و تاریخی ضروری است تا وضعیت روستاها از سطح متوسط به نسبتاً برخوردار ارتقا یابد. در شکل ۳ به ترتیب پراکنش مکانی چهار معیار طبیعی (a)، کشاورزی (b)، تاریخی (c) و خدماتی-رفاهی (d) در منطقه مورد مطالعه برای سه گروه از روستاهای ضعیف (قرمز)، متوسط (زرد) و نسبتاً برخوردار (سبز) نمایش داده شده است. با مقایسه نقشه a از شکل ۳ با نقشه های a و b در شکل ۴ مشخص می شود این دو نقشه در کنار هم اطلاعات ارزشمندی در مورد پراکندگی ارتفاع، نوع اقلیم، کاربری اراضی و مکان روستاها در منطقه مورد مطالعه ارائه می دهند. این اطلاعات می توانند برای برنامه ریزی های مختلف، مثل برنامه ریزی شهری، کشاورزی و گردشگری، مفید باشند. که روستاهای با بیشترین امتیاز از معیار طبیعی با چشم اندازی کوهستانی و متوسط دمای سالانه بین ۱۲ تا ۱۸ درجه سانتی گراد در شمال شرق منطقه واقع شده اند. این روستا ها به سمت جنوب غرب منطقه گرمتر می شوند (بین ۱۸ تا ۲۴ درجه سانتیگراد) (شکل ۴). روستا ها با بیشترین امتیاز طبیعی در مناطق جنگلی انبوه در شمال شرق منطقه و منطقه حفاظت شده در جنوب غرب منطقه حومه دهدشت واقع شده اند که دامنه ارتفاعی بین ۷۰۰ تا ۱۴۰۰ متر از سطح دریا را در بر می گیرند. بر اساس اطلاعات مدل رقومی منطقه با قدرت تفکیک مکانی ۸۳ متر، منطقه مورد مطالعه در دامنه ارتفاعی بین ۴۶۰ تا ۱۸۵۰ متر از سطح دریا واقع شده است (شکل ۴). بر اساس نقشه a در شکل ۳ روستاهایی که از نظر معیار طبیعی در حد برخوردار ارزیابی شده اند، به طور خاص در زیرمعیارهای متعدد طبیعی وضعیت خوبی دارند. بر اساس نقشه a شکل ۴ بارندگی سالانه در جنوب غرب منطقه بین ۲۵۰ تا ۵۰۰ میلیمتر در سال است که به سمت شمال شرق آن تا حدود ۷۰۰ میلیمتر افزایش می یابد.

جدول ۲. تعداد روستاهای گروه بندی شده در هریک از طبقات برخورداری از چهار معیار اصلی طبیعی، کشاورزی، تاریخی و خدماتی

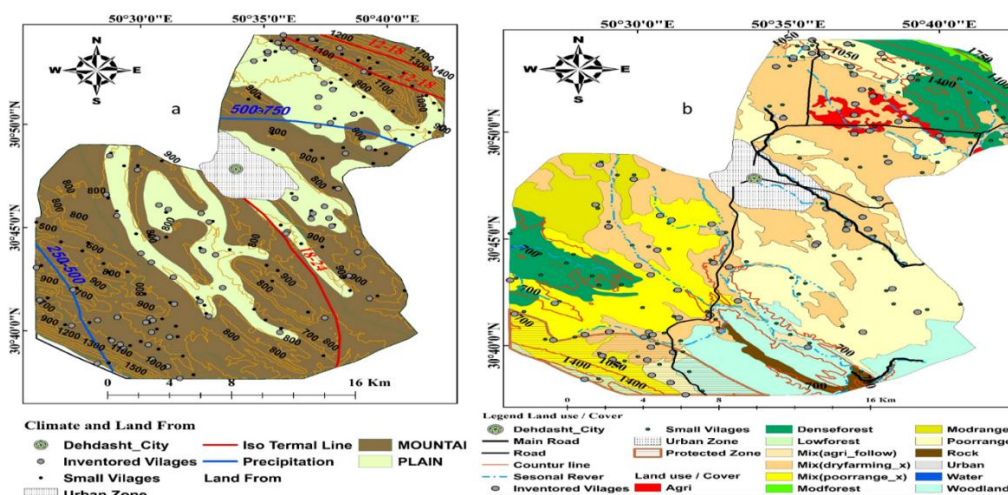
رفاهی در منطقه

سطح برخورداری	طبیعی	کشاورزی	تاریخی	خدماتی - رفاهی
ضعیف	۱۴	۱۸	۲۰	۷
متوسط	۵۲	۴۴	۴۵	۵۲
نسبتاً برخوردار	۹	۱۳	۱۰	۱۷
جمع			۷۵	

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۳: نقشه پهنه‌بندی فضایی معیارهای مورد استفاده در تحقیق - منبع: نگارندگان

شکل ۴: نقشه شکل زمین خطوط میزان ارتفاعی، دمایی و بارندگی در منطقه مورد مطالعه: نقشه کاربری - پوشش اراضی، جاده های اصلی، خطوط تراز ارتفاعی، آبراهه‌های فصلی و پراکنش روستاها در منطقه در لایه کاربری اراضی به ترتیب از چپ به راست کاربری‌های کشاورزی (Agri)، جنگل متراکم (Denseforest)، جنگل تنک (Lowforest)، اراضی آیش (Mix(agri-follow))، کشاورزی دیم (Mix(dryfarming-x))، مرتع فقیر (Mix(poorrang-x))، جنگل نیمه انبوه (Modforest)، مرتع متوسط (Modrange)، مرتع فقیر (poorrange)، مناطق تخته سنگی (Rock)، مناطق مسکونی (Urban)، آب (Water) و بیشه زار (Woodland) قابل مشاهده می‌باشد. - منبع: نگارنده

شکل ۵. پراکنش فضایی روستاهای برخوردار از معیارهای کل، طبیعی و کشاورزی

شکل ۵. وضعیت روستاهای برخوردار از نظر معیار کل را در ارتباط با زیرمعیارهای طبیعی نمایش می‌دهد. دو روستای کورسای پیرزال در منتهی علیه شمال شرقی منطقه و تنگ سپو نیز در شمال شرقی منطقه همه زیر معیارهای طبیعی بررسی شده در این تحقیق را در بر می‌گیرند و می‌توانند به عنوان کاندید مناسب برای سرمایه‌گذاری در این زمینه معرفی گردند.

نقشه b از شکل ۳ پراکنش روستاهای برخوردارتر از معیار و زیر معیارهای کشاورزی را در شمال شرقی منطقه نشان می‌دهد که با روستاهای برخوردار از معیارهای طبیعی در این منطقه نیز تا حدودی همپوشانی دارند. این روستاها با متوسط دمای سالانه بین ۱۲ تا ۱۸ درجه سانتی گراد (شکل ۴، a) از بارندگی سالانه نسبتاً بالایی در منطقه برخوردار هستند (۵۰۰ تا ۷۰۰ میلیمتر). به طور کلی کامل نبودن زیر معیارهای کشاورزی در روستاهای معرفی شده نشان‌دهنده این است که این روستاها هنوز به‌طور کامل نتوانسته‌اند از پتانسیل‌های کشاورزی خود برای جذب گردشگران استفاده کنند. با توجه به ارزیابی روستاهایی که از نظر معیار کشاورزی گردشگری در حد برخوردار ارزیابی شده‌اند، سه روستای تنگ سپو، چنگلوا و ضرغام آباد دارای بیشترین برخورداری از زیرمعیارهای بررسی شده از معیار کشاورزی می‌باشند (شکل ۵-b). نمودار (شکل ۵-b) نشان می‌دهد که روستاهای مختلف بر اساس ظرفیت‌های خود، در حوزه‌های متفاوتی فعال هستند. فروش دام و محصولات کشاورزی در اکثر روستاها سهم قابل توجهی دارند، در حالی که برخی مناطق مانند کورسای پیرزال و ضرغام‌آباد در زمینه گیاهان دارویی فعالیت بیشتری دارند. این اطلاعات می‌تواند در برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی هر روستا بر اساس مزیت‌های نسبی آن‌ها بسیار مفید باشد.

نقشه c از شکل ۳ پراکنش روستاهای برخوردارتر از معیار و زیرمعیارهای تاریخی، مذهبی و فرهنگی-اجتماعی را در منطقه مورد مطالعه نشان می‌دهد. با توجه به این روستاهای برخوردار از این معیار نسبت به روستاهای برخوردار از سه معیار دیگر از پراکنش بیشتری در منطقه برخوردار می‌باشند و حتی در منطقه دشتی نیز گسترش دارند (نقشه a شکل ۴). آنچه اهمیت دارد این است که بدون وجود آثار و عناصر تاریخی، جذب گردشگرانی که به دنبال تجربیات فرهنگی و تاریخی هستند دشوار خواهد بود. روستاهایی که از نظر معیار تاریخی-گردشگری در حد مناسب‌تری ارزیابی شدند در زیر معیارهایی مانند مدرسه، برگزاری جشنواره خاص، امامزاده و تپه باستانی شرایط بهتری دارند. اهمیت روستای چنگلوا از تعداد زیرمعیار بیشتری از معیار تاریخی، مذهبی و فرهنگی-اجتماعی برخوردار می‌باشند (شکل ۵-c).

نقشه d از شکل ۳ پراکنش روستاها از نظر معیار و زیرمعیارهای خدماتی رفاهی را در منطقه مورد مطالعه نمایش می‌دهد. در این رابطه نیز بخش شمالی منطقه از شرایط بهتری برخوردار می‌باشد. بر اساس شکل ۵-d همه روستاهای برخوردارتر از ۴ زیر معیار خدماتی-رفاهی برخوردار می‌باشند و تنها روستای ضرغام آباد به عنوان مرکز حومه شرقی دهمست دارای ۵ زیرمعیار می‌باشد. با توجه به ارزیابی روستاهایی که از نظر معیار خدماتی-رفاهی گردشگری در سطح مناسب‌تری قرار دارند و همچنین در زمینه‌هایی مانند وضعیت جاده‌ها، وجود پاسگاه، اورژانس، مسجد و مغازه‌ها برخوردار ارزیابی شده‌اند، می‌توان چنین فرض کرد که این روستاها می‌توانند برای ظرفیت‌سازی برای جذب گردشگران مناسب‌تر باشند. می‌توان گفت که بیشتر روستاها در زمینه امکانات پایه مانند جاده دسترسی، خانه بهداشت و مسجد وضعیت مناسبی دارند. با این حال، خدماتی مانند پایگاه اورژانس، رستوران و هلال احمر در بسیاری از روستاها محدود یا غیرموجود است. بنابراین، برای بهبود زیرساخت‌ها و ارتقای سطح خدمات در این روستاها، سرمایه‌گذاری در امکانات پیشرفته‌تر و خدمات رفاهی ضروری است.

ضعیف و بیشترین تعداد روستاهای نسبتاً برخوردار، پتانسیل بالایی برای بهبود سریع دارد. و با پژوهش (Rezvani and Moradi, 2012) (Salaripour et al., 2021) همسو می‌باشد. روستاهای "برخوردارتر" از نظر معیارهای طبیعی و کشاورزی بیشتر در شمال شرق منطقه تمرکز دارند که با پژوهش (Maqsoudi et al., 2022) (Einali et al., 2021) در یک راستا می‌باشد که در محدوده دهستان دهدشت شرقی قرار می‌گیرند. این روستاها دارای آب و هوایی متعادل‌تر (متوسط دمای سالانه ۱۲-۱۸ درجه سانتیگراد) و میزان متوسط سالانه بارندگی بیشتر (۵۰۰ تا ۷۰۰ میلیمتر) می‌باشند.

نقشه پهنه‌بندی معیارهای گردشگری در دهستان‌های مورد مطالعه در سه سطح ضعیف، متوسط و برخوردار امکان تصمیم‌گیری و انتخاب روستاهای پهنه را برای سرمایه‌گذاران و برنامه‌ریزان فراهم می‌سازد. این موضوع با توجه به روند کنونی کاهش جمعیت روستاها (Al-Barzi et al., 2022) به منظور تنوع بخشیدن به اقتصاد روستاییان و ایجاد فرصت برای رونق اقتصادی در جوامع محلی، تقویت هویت محلی و توسعه پایدار روستایی می‌تواند از اهمیت بالایی برخوردار باشد. در مقابل، معیار تاریخی بیشترین درصد روستاهای ضعیف را دارد و نیازمند توجه و سرمایه‌گذاری ویژه است و برای توسعه پایدار، تمرکز بر ارتقای خدمات رفاهی، تقویت زیرساخت‌های کشاورزی و شناسایی ظرفیت‌های طبیعی و تاریخی ضروری است.

با توجه به نقشه‌های شکل ۳، از نظر معیارهای تاریخی و خدماتی - رفاهی پراکندگی بیشتری بین روستاهای منطقه مورد مطالعه مشاهد می‌شود، که در خصوص معیارهای تاریخی-مذهبی با پژوهش (Langroodi et al., (Askarizad Masouleh and colleagues, 2022) (2013) در یک راستا می‌باشد. حتی برخی از روستاهای منطقه دشتی نیز از این معیارها برخوردار می‌باشند. این در حالی است که اکثر روستاهای منطقه در شرایط "متوسط" یا "ضعیف" از نظر معیارهای گردشگری قرار دارند. حتی روستاهای برخوردارتر (زون سبز رنگ) نیز از نظر امکانات گردشگری از شرایط مناسبی برخوردار نمی‌باشند. زیرا، با وجود غنای بعضی از زیرمعیارها هنوز کمبودهایی در بعضی از زیر معیارها مشاهده می‌شود. به طور مثال نبود زیر ساخت‌های کافی از جمله عدم وجود اقامتگاه‌های مناسب برای گردشگران در این روستاها و تخریب منابع طبیعی منطقه مانع مهمی برای استفاده کامل از توان گردشگری آن‌ها به شمار می‌رود. با این حال، بهبود زیرمعیارهای گردشگری و حفاظت از منابع طبیعی آن‌ها با سرمایه‌گذاری هدفمند و برنامه‌ریزی برای ارتقاء روستاهای زون سبز، از نظر اقتصادی و اجتماعی به صرفه‌تر و عملی‌تر خواهد بود و توسعه گردشگری را در منطقه تسریع می‌کند. روستاهای "چنگلوا"، "ضرغام‌آباد"، "کورسای پیرزال"، و "تنگ سپو" به عنوان نمونه‌های برخوردارتر در منطقه معرفی می‌شوند. این روستاها علاوه بر زیرمعیارهای طبیعی، قابلیت‌های بالایی در زیرمعیارهای کشاورزی و تاریخی-فرهنگی دارند و گزینه مناسبی برای سرمایه‌گذاری محسوب می‌شوند. روستای "چنگلوا" به دلیل تنوع زیرمعیارهای تاریخی و فرهنگی، مناسب‌ترین گزینه برای توسعه گردشگری تاریخی-فرهنگی محسوب می‌شود. انجام اقداماتی از جمله موارد ذیل از طرف گردانندگان بخش گردشگری می‌تواند زمینه را برای جذب سرمایه‌گذاران و در نهایت بهبود وضعیت گردشگری روستایی در منطقه مورد مطالعه فراهم نماید.

- برگزاری جشنواره‌های فصلی مرتبط با کشاورزی و محصولات محلی
- راهاندازی بازارچه‌ها و فروشگاه‌هایی برای عرضه محصولات کشاورزی محلی
- برگزاری رویدادهای محلی که فرهنگ، هنر و محصولات دستی روستا را به نمایش بگذارد
- تقویت صنایع دستی به عنوان بخشی از تجربیات گردشگری و منبع درآمدی برای جامعه محلی
- برنامه‌ریزی برای حفاظت از منابع طبیعی و جلوگیری از آسیب‌دیدگی اکوسیستم‌های محلی
- توسعه زیرساخت‌های اقامتی، ایجاد و یا بهبود اقامتگاه‌های بوم‌گردی با حفظ معماری و فرهنگ محلی

References

- Alberzi, R., Sheikh Bigloo, R., Akbarian Ronizi, R. (2014). Subjective well-being and loyalty to place in rural areas, *Quarterly Scientific-Research Journal of Social Welfare*, 23 (88), 342-377. [In Persian]. [10.32598/refahj.23.88.539.5](https://doi.org/10.32598/refahj.23.88.539.5)
- Alim, M. N., Sayidah, N., Faisol, I. A., & Alyana, N. (2023). Halal tourism in rural tourism context: Field study in Madura-Indonesia. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 8(2), 5. [10.26668/businessreview/2023.v8i2.1546](https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i2.1546).
- Amiri, F., Mohebbi, S., Bagheri, M. (2019). Identifying factors affecting tourism marketing and presenting a suitable model for ecotourism and rural tourism (case study: Hormozgan province), *Journal of Regional Planning*, 9(35), 104-95. [In Persian]. doi: 20. 1001. 1. 22516735. 1398. 9.35.8.5

- Ari, A.A., Sajedi, M. (2022). Feasibility study of rural tourism from the perspective of tourists, case study (East and West Shirgah villages) Savadkouh, 7th International Conference on Tourism, Geography and Clean Environment. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1650918>
- Asadpourian, Z., Rahimian, M., Gholamrezaei, S. (2019). Identification and measurement of the level of sustainable ecotourism development among tourism hubs in Lorestan province, *Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 2-50 (3), 483-499. [In Persian]. [doi:10.22059/ijaedr.2019.267477.668666](https://doi.org/10.22059/ijaedr.2019.267477.668666)
- Asgari, R., Shams-aldini, A., Kordvani, P. (2018). Presenting a prospective model of ecotourism-based entrepreneurship in tourism target villages, case study: Khorubiabank tourism villages, *Journal of Regional Planning*, 8(31), 91-102. [In Persian]. [20.1001.1.22516735.1397.8.31.7.9](https://doi.org/10.1001.1.22516735.1397.8.31.7.9)
- Askarizad Masouleh, A., Amar, T., Ramezani Gorabi, B. (2024). Identifying factors affecting the development pattern of rural tourism (case study: Masal County), *Quarterly Journal of Human Settlement Planning Studies*, 18(4), 1-14. [In Persian]. [doi:10.1001.1.25385968.1402.18.4.1.4](https://doi.org/10.1001.1.25385968.1402.18.4.1.4)
- Einali, J., Bigdeli, A., Rabet, A., & Boueini, M. T. (2022). Rural Community Capital Framework and Its Role in Tourism Development (Case Study: Target Villages of Abhar Township). *Journal of Regional Planning*, 12(46), 127-143. [doi: 10.30495/jzpm.2021.24357.3596](https://doi.org/10.30495/jzpm.2021.24357.3596)
- Eldridge, S. M., Lancaster, G. A., Campbell, M. J., Thabane, L., Hopewell, S., Coleman, C. L., & Bond, C. M. (2016). Defining feasibility and pilot studies in preparation for randomised controlled trials: development of a conceptual framework. *PloS one*, 11(3), <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0150205>
- Fazelnia, G., Hakim Doost, Y. Ahmadi, G., (2015). Application of factor analysis and kernel density estimation model in evaluating spatial development of rural areas of Ravansar County. *Journal of Geographical Space Planning*, 5(16), 89-103. [In Persian]. <http://noo.rs/ATkyL>
- Fazelnia, G., Rajai, M., and Hakim Doost, Y. (2014). Application of factor analysis and kernel density estimation model in evaluating spatial-temporal development of rural areas of Tonekabon County. *Geography and Urban-Regional Planning*, 4(10), 97-112. [In Persian]. [20.1001.1.25385968.1402.18.4.1.4](https://doi.org/10.1001.1.25385968.1402.18.4.1.4)
- Gholizadeh, F. and Kavooosi Kalashami, M. (2019). Identification and Prioritization of Villages with Tourism Attractions in Lahijan County. *Rural Development Strategies*, 6(3), 299-317. [In Persian] [doi: 10.22048/rdsj.2020.205888.1822](https://doi.org/10.22048/rdsj.2020.205888.1822)
- Guillery, D. (2021). The concept of feasibility: A multivocal account. *Res Publica*, 27(3), 491-507. [10.1007/s11158-020-09497-7](https://doi.org/10.1007/s11158-020-09497-7)
- Ivona, A. (2021). Sustainability of rural tourism and promotion of local development. *Sustainability*, 13(16), 8854. <https://doi.org/10.3390/su13168854>
- Jahangir, M. H., Zahedi, S. and Mousavi Reineh, S. M. (2020). Evaluating Ecotourism Capability of Karaj Chamran Park using SWOT method and stakeholder matrix. *Urban Economics and Planning*, 1(4), 226-234. [In Persian]. [doi: 10.22034/UE.2020.09.04.04](https://doi.org/10.22034/UE.2020.09.04.04)
- Jamini, D., Dehghani, A., & Mohammadi, A. (2024). Rural tourism marketing and identification of key factors affecting it with a sustainable development approach (Case study: Palangan Village in Kamyaran County). *Green Development Management Studies*, 3(2), 135-152. <https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7429.1106> [In Persian]
- Kadivar, A.A. (2017). Identification and feasibility of favorable areas for establishing residential centers using the AHP model and GIS tourism in Golmekan Rural District, Chenaran County, *Geography (Regional Planning)*, 7(2). 111-132. [doi:10.1001.1.22286462.1396.7.2.7.9](https://doi.org/10.1001.1.22286462.1396.7.2.7.9)
- Khatibi, M.R., Fakhimzadeh, H., Bozrajmehri, K. (2012). Feasibility study of agricultural tourism in South Khorasan Province using the Analytic Hierarchy Process Model, National Conference on Agriculture, National Production with a Focus on Land Planning. [In Persian].
- Mamarasulovna, T. Z., & Tohirovich, T. K. (2021). Etymology Of Some Terms and Concepts Belong to Religious Tourism. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 3, 1-4. <https://zienjournals.com/index.php/tjm/article/view/346>
- Momeni, M. Mostafavi, N. (2019). Spatial analysis of the physical development planning model of cities in Markazi province, *Quarterly Journal of Urban Social Geography*, 6(1), 213-227. [In Persian]. [10.22103/JUSG.2019.1987](https://doi.org/10.22103/JUSG.2019.1987)
- Motie Langroodi, H., Sharifi, Anvar, Rezaieh Azadi, M. (2013). Feasibility study of tourism development in rural areas from the perspective of tourists (Takht Soleiman district, Takab city), *Geographical Perspectives in Human Studies*, 8(24), 17-1. [In Persian]. <https://sanad.iau.ir/fa/Article/1032509>

- Mozaffari, Z., Ghasemi, M., Boozjomehri, K., Kharazmi, A. (2022). Measurable feasibility of tourism attractions in rural areas of Neyshabur city, *Scientific Journal of Physical Development Planning*, 7(3), 122-97. [In Persian]. <https://doi.org/10.22048/rdsj.2016.38655>
- Rezvani, M.R. Moradi, M. (2012). Feasibility study of agricultural tourism in South Khorasan Province using the Analytic Hierarchy Model, *Journal of Spatial Economics and Rural Development*, 1(2), 40-15. [In Persian]. <https://www.magiran.com/p1235149>
- Rosalina, P. D., Dupre, K., & Wang, Y. (2021). Rural tourism: A systematic literature review on definitions and challenges. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 47, 134-149. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.03.001>
- Salaripour, A. A., Alizadeh Jorkouyeh, F., Faridi Foshtomi, A. and Yoosefi Matak, H. R. (2022). Identify the Capacity to Develop Rural Business and Creative Work through Agrotourism (Case Study: Hendekhaleh Village). *Tourism and Leisure Time*, 7(13), 21-36. doi: 10.22133/tlj.2022.336228.1041
- Salehi, H., Rezapour, Z., Namjoo, K. (2017). Climatic zoning of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces using cluster factor analysis. *Climatological Research*, 8(31-32), 137-149. [In Persian].
- Shang, Y., Sun, Y., & Xu, A. (2020). Rural ecotourism planning and design based on SWOT analysis. *International Journal of Low-Carbon Technologies*, 15(3), 368-372. <https://doi.org/10.1093/ijlct/ctaa003>
- Sharafi, S., Beiranvandzadeh, M., Taghavi Goodarzi, S., Alizadeh, D. (2012). Spatial distribution of tourism capabilities using geographic information system for tourism planning in Borujerd city, *Tourism Space Quarterly*, 1(2), 35-17. [In Persian].
- Statistical Center of Iran. (2021). Population by country divisions in 2016. National Statistics Portal. [In Persian]. <https://www.amar.org.ir>
- Suryani, D. A., Purwanto, P., Purnaweni, H., & Yuniningsih, T. (2023). Sustainability of Rural Ecotourism. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 448, p. 03048). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202344803048>
- Suryani, D. A., Purwanto, P., Purnaweni, H., & Yuniningsih, T. (2023). Sustainability of Rural Ecotourism. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 448, p. 03048). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202344803048>
- Tomić, R. A., Vučenović, D., & Milojica, V. (2024). Analysis of the tourist offer of the city of Zagreb: A tourist perspective. *Ekonomski pogledi*, 26(2). DOI: <https://doi.org/10.5937/ep26-55710>
- Zalaghi, S., Amiri, A., & Moradi, H. (2022). Proposing a Structural Equation Model for Feasibility of Rural Tourism Development (Case Study: Gaikan Village of Aligudarz County). *Journal of Research and Rural Planning*, 11(1), 41-58. [10.22067/JRRP.V11I1.2106.1015](https://doi.org/10.22067/JRRP.V11I1.2106.1015)
- Zhang, S., Wu, Y., & Xu, B. (2023). Rational utilization of water resources to promote sustainable development of rural ecotourism. *Water Supply*, 23(9), 3844-3855. <https://doi.org/10.2166/ws.2023.229>